

ZSIDÓ ÉLET

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VIII., MÁTYÁS-TÉR 17. SZÁM
TELEFON: 363-61.

SZERKESZTI:
KECSKEMÉTI VILMOS

ELŐFIZETÉSI ÁR
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
FÉLÉVRE 10 PENGŐ

A vidék nagy városaiból

egyre riasztóbb jelentések érkeznek az igazgatók és felekezeti békebontók sötét munkájáról. Idegen eszmék hatása alatt egyre terjed a mély, a magyar társadalomnak faji és felekezeti gyűlölettel való feltétele. Ma már a gyűlölködés a nyílt erőszakot is magában foglalja. Debrecenben, Szegeden, Miskolcon a nyílt kereszties agitáció a zsidó boltok bojkottját követeli és részben meg is valósítja. Az illető városok zsidósága a hatóságok vezetőihez fordult a segítségüket kérte a polgári jogokba ütköző machinációk ellen. A hatóságok részéről az erőszakoskodó és gyűlöletet szító elemek nem is részesülnek támogatásban. De a legsúlyosabb aggodalomra ad okot az a tény, hogy a gazdasági nyomorúság közepette — mely egyébként a zsidóság köréből is bőven, talán a legbővebben szedi a dozsát — a tömegek könnyen hajlandók oly eszmék káprázatát követni, melyeket a siker és hatalom fénye is övez.

Mi hisszük, hogy a gyűlölködő tanok terjedése meg fog törni a magyar nép józanosságán és emberiségén. Csak az élvonalú gyűlölet hiheti, hogy egyes egzisztenciák tönkretételével a többin segíteni lehet, hogy az egyik családtól elvett kenyérrel a másikat jól lehet lakatni. A magyar polgári társadalom oly közület, melynek minden egyes rétegét csak az összesség folytonos, kitartó és zavartalan munkája juttathat jóléthez és emelkedéshez. A faji és felekezeti gyűlölet szítása ezt a jólétet csak csökkentheti.

Bármint vélekedünk is az antiszemitizmus jogosultságáról vagy jogosulatlan-ságáról, az az egy kétségtelen, hogy eddig még sehol sem vezetett zsidó egzisztenciák elpusztítása az általános jólét emelkedéséhez. A régebbi és közelebbi múlt tapasztalatai ezt a tényt nyilvánvalóan bizonyítják. Bízunk a hatóságok törvényszerűségében és alkotmányos érületében, hogy a káros és romboló tanok terjedésének idejében gátat fognak vetni.

Hitközség és felekezet, mint pénzügyi vállalkozás

Legutóbbi cikkünkben foglalkoztunk a magyar zsidóság súlyos válságával, mely nem utolsó sorban a vezetés válsága. Zsidó bensőség, hit és ragaszkodás még van a tömegekben. Ezek hiányában régen elpusztult volna a magyar zsidóság. De ha ma körülnézünk a magyar zsidóság közéletének területén, sívár meddőséget tapasztalunk. Az egyre súlyosbodó külső nyomással szemben nincs céltudatos, hivatott irányítás. Mi ennek az oka?

A magyar zsidó felekezet gazdaságilag és társadalmilag fejlettebb és számban is nagyobb csoportja, a neológ zsidóság nem találta meg azt az utat, amelyen haladva követhette volna egyaránt a zsidóság örök eszményét és egyben megtalálhatta volna jogainak legalább minimális érvényesülését. A kétféle baj szorosan összefügg egymással. Mert nem remélheti a magyar zsidó közösség, hogy jogai elismerésre, életérdekelti tiszteltetleire találjanak, ha vezetésének egész iránya híjával van az erkölcsi és szellemi emelkedettségnek és hivatottságnak. Milyen reménytelenséggel kísérhetik a legsúlyosabb válsággal küzdő zsidó tömegek azoknak a felekezeti vezető köröknek munkásságát, akiknek egész működését az egyéni érvényesülés kizárólagos gondja jellemzi? A zsidóság problémái ma már, sajnos, a pusztá létfenntartás fájdalmas gondjaiba sűrűsödnek össze. Egyre szűkül az az egzisztenciális alap, melyre jövőnk nemzedékünk a maga életét felépíthetné. Egyre több pontról érkeznek fájdalmas segélykiáltások a vezetők felé: segítsétek, mert elveszünk. Olyan áramlatok sodrába került a magyar zsidóság is, melyek pusztá létét, fennmaradását fenyegetik. És ebben a helyzetben azt kénytelen minduntalan megállapítani, hogy éppen azok a körök, melyek a maguk vezető szerepének kizárólagosságát oly hallatlan szí-

vóssággal bástyázták körül, semmit sem tettek a fenyegető veszedelmek elleni komoly küzdelem megindítására.

Nem ismerjük félre a veszedelmek történelmi súlyosságát és tudjuk, hogy egyes emberek minden jószándéka sem képes azokat teljes mértékben elhárítani. De ma a magyar zsidóság helyzetében mégis azt várják, hogy azok emeljék fel szavukat a zsidóság igazainak védelmében, akiknek a felekezet ügye nem egyéni hiúságok és ambíciók legyezgetése, hanem szent hivatás és önzetlen hitvallás. Csak a valóban önzetlen, erkölcsi idealizmussal telt vezetés volna képes a zsidóság ügyének hatásosabb képviselőletére. Ha ma a magyar zsidóság egzisztenciája csak ponton romokban hever, ha az ifjúság jövője és elhelyezkedése szinte kilátástalan, úgy e romlásért nem okolhatjuk csupán a külső viszonyokat — de okolnunk kell azt a rendszert, az a vezetést, mely éveken keresztül bünyös opportunizmussal és a jóllakottság olesó optimizmusával tétlen maradt a fenyegető veszedelmekkel szemben és semmit sem tett a közösség érdekeinek védelmére, hanem megelégedett egyes egyéni pozíciók kiépítésével és védelmével.

A hiba abban a szellemben van, mely ezt a vezetést jellemezte. Könnyű ma is, hogy a viszonyok hatalmával szemben semmit sem lehet tenni. Igenis le lehetett volna és még a lehetetlent is meg kellett volna kísérelni. De ehhez nem olyan vezetésre van szükség, mely a maga egyéni érdekeit helyezi mindenek fölé és korlátlan materializmusában megveti és némaságra kárhazotja a zsidó erkölcsiesség és idealizmus hivatott hordozóit. Az utolsó évtized és különösen az utolsó évek pesti hitközségi rezsimjei ézekek a régebben is felmerült tendenciákat korlátlan uralomra segítették a legnagyobb magyar zsidó

szervezet életében. A pesti hitközség, mely ma szinte a maga vállán hordja a magyar zsidóság egész egzisztenciáját a legsvárabb finanszszellem jármába görnyedt. Adminisztrációja ma talán pontosabb és szakszerűbben kiépített, mint a régi időkben. De a szellem, mely ezt az imponálóan zakatoló gépezetet eltölti, a legsvárabb anyagiasság.

Minden magasabb szempontnak meg kell hajolnia a pénzügyi szükségességek előtt. A kaszusz, a hitoktatás, az iskolafenntartás döntő szempontjai pénzügyi, szinte üzleti szempontok. Helytelen az ellenvetés, hogy a hitközségnek elsősorban a vallási, kulturális és jóléti feladatainak teljesítésére szolgáló anyagi eszközök előteremtéséről kell gondoskodnia s hogy a súlyos idők a jövedelmi források fokozottabb igénybevételét követelik meg. Az természetes, hogy a hitközségnek szüksége van bevételekre. De a bevételek fokozására nem alkalmas eszköz például a templomi adományok adminisztratív lefoglalása, az adózók intenciójával ellentétes célokra. Éppen ez az a financiaális ridegség, mely sorvasztóan hat a hitéletre és végül még anyagiakban sem fizeti ki magát. Ugyanígy lehet és kell is beszélni az erkölcsi károsodásról, mely egyes pontokon nincs arányban a csekély anyagi megtakarítással. Ha a maceszárúsítás körül egy kissé több teret engednének a testvéries belátásnak, az anyagi jövedelem talán valamivel kevesebb volna, de az erkölcsi nyereség megteremné a maga gyümölcsét — még az áldozatkészség felkeltésében is, tehát „üzletnek” sem volna rossz. Ugyanígy vagyunk az iskolákkal. Hogyan tudjunk lelkesedést kelteni iskolaügyünk iránt, ha még abban is a rideg üzletesség szelleme honosul meg, olyanira, hogy feláldozzák neki a legfontosabb és legtisztéletreméltóbb hagyományú iskoláknak fennállását is? Ne csodálkozzanak a buzgó, áldozatos szellem kihálásán, a spontán elevenen pezsgő felekezeti élet megmerevedésén, ha a központi igazgatásban ez a pénzügyi ridegség kerekedik felül. Súlyosan megbosszulja magát a felekezeti életben, ha a macesz-ellátás, a gabella és annyi más ügy tisztán pénzügyi számítások középpontjába kerül. És ne várjanak bizalmat a felekezeti közéletől, ha aránylag kis bevételi többletek érdekében folytonosan erkölcsi szempontokat áldoznak fel — oly többletek érdekében, melyekre semmi szükség nem volna, ha nem növelnék felelőtlen módon a vezéri propaganda sajtó- és agitációs rendelkezési alapjait. Igazabb propaganda volna egy kis szív a tandíj és macesz-osztás kérdésében,

mint az aláírásgyűjtők napidíjai s a főlősleges felekezeti reklám-organumok bús szubvenciói.

De mit is várunk a zsidó szív és zsidó bensőség érvényesítésének szempontjából attól a vezetéstől, amely a felekezet új alkotmányát is csak az adminisztratív központi hatalom körülbástyázására igyekezett felhasználni? Adómegosztás, unifikáció: mindezek az akciók a kérlelhetetlen finanszszellem térhódítását jelzik. Ezekben a célokban, úgy amint a mostani hitközségi vezetők propagálják, semmi sincs, ami magasabbrendű szempontokat szolgálja;

ZSIDÓ VILÁGKRÓNKA

A német zsidóság helyzete változatlanul és kilátástalanul súlyos. Az antiszemita agitáció legújabb célja zsidókkal való mindeniéle gazdasági kapcsolatnak teljes megszüntetése. Nemesak a Stürmer és hasonló lapok folytatják a legélesebben gazdasági bojkottra irányuló propagandájukat de hivatalos színezetű folyóiratokban is, így a NS-Beamtenzeitungban lehet olvasni cikkeket, melyek a zsidók teljes társadalmi kiközösítését célozzák. Ebben a lapban egy Mumm nevű hivatalnok inti hivatalnok-társát, hogy zsidókkal, még az úgynevezett „tisztességes” zsidókkal sem tarthatnak fenn semmi társadalmi kapcsolatot; a hivatalos vagy üzleti érintkezésnek pedig a legszükségesebb mértékre kell szorítkoznia. A munkaügyi becsületbíróóságok előtt nem-árja tanú nem hallgatható ki.

egyedül mozgatójuk a pénzügyi ridegség, mely elsorvasztja a felekezeti élet spontán bensőségét. Így válnak lehetőséggé az olyan megbocsáthatatlan hibák, mint amilyen a polgári iskolák megszüntetése, a felekezeti béke felelőtlen megbontása és az a megdöbbenő elvakultság, mely nem riad vissza még a templomépítés elleni akciótól sem. Ebben a szellemben nem szabad erkölcsi testületet vezetni. A zsidóság, mai tragikus helyzetében a belső megújulás, a vezetés kiáltó hibáinak kiküszöbölése az első feladat, melynek teljesítése nélkül semmi javulást sem várhatunk.

Ha kiderül valamely tanúró, hogy nem árja származású, vallomását a becsületbíróóság nem fogadhatja el.

Szélsőséges igaztás egyik centrális kérdésévé vált a romániai zsidó problémának, mióta a nacionalista dákiszervezetek marosvásárhelyi kongresszusán nemesak a zsidók és a magyarok, de általában a politikai ellenfelek ellen is súlyosan fenyegető határozatokat fogadtak el. A demokratikus Nemzeti Parasztpárt vezetői ismételtelen élesen állást foglaltak a terrorisztikus igaztás ellen. Tatarescu miniszterelnök ploestii beszédében élesen elítélte a vallási és nyelvi kisebbségek elleni igaztást és határozottan kijelentette, hogy a kormány ellenél a terrorisztikus törekvéseknek, azonban a helyzet azóta sem enyhült.

Az építő szív

A magyar zsidó felekezeti élet súlyos megrázkódításai között egyre több helyen van szükség segítségre, egyre nagyobb a segélytérő nyomorúság, egyre izzasztóbb az elesettség, a lerongyolódás. Az igaztók, akik a társadalom bajainak orvoslását az antiszemitizmusban látják, akik azt hirdetik, hogy a társadalmi problémákat a zsidóság bérére kell megoldani, talán maguk sem tudják egész pontosan, hogy ma már a zsidóság széles rétegeinek helyzete maga is a legsúlyosabb társadalmi problémák egyike.

E probléma megoldását nem várhatjuk felekezeti életünk mostani vezetőitől,

Tisztviselőnk lakótársul keres egyedülálló úrileányt vagy úrínót, akivel bérterhermentesítésének céljából, berendezett tágas, tiszta lakószobákat megoszthatnám. Cim: Kertész-u 50. I. e. 5. Található vagyok d. e. 11-12-ig, este 8-9 között

Nincs hozzá módjuk, vagy idejük, hogy a segítés helyes módjait tanulmányozzák; túlságosan el vannak foglalva az adómegosztási geográfiai és a hatalmi centralizáció kérdéseinek tanulmányozásával.

A segítség igazi hordozói az önzetlen szívek, akik hatalmi mellékgondolatok nélkül, emberi és hittestvéri szolidaritásból sietnek a szükségét szenvedők segítségére. A zsidó öngyöletek, a zsidó emberbaráti intézmények önzetlen munkása, azok, akiknek vállán ma a válság áldozatainak megsegítése nyugszik.

A nyomorúság egyre nagyobb, a segítség is egyre nehezebb lesz, hisz ma olyanok is segítségre szorúlnak, akik azelőtt maguk is résztvettek a segítés munkájában. De a zsidó szív még meg, még van érzése az elhagyottak és nyomorítottak számára. Az a Úszta és nemes munka, mely a zsidó szociális intézményekben folyik ma a fenyegetett zsidó existenciák utolsó menedéke.

Külső nyugalom, belső ellentétek Palesztinában

Az ostromállapot megszűnt, de az arabok sztrájkja még tart — Megisméltető zavarások — Az áldozatok névsora

Az elmúlt héten bekövetkezett enyhülés után ezen a héten újból feszültté vált a helyzet Palesztinában. Az ellentétek egyre inkább politikai színezetet nyernek, s a szinte véletlenül kirobbant ellenségeskedés ma már megszervezett akció formáját vette fel, melynek bevalott célja, hogy a mandátumos kormányt bizonyos politikai követelések teljesítésére, elsősorban a zsidó bevándorlás megszüntetésére kényszerítse.

A most lefolyt héten nem voltak súlyosabb összeütközések, Jeruzsálemben az arabok nagy tüntetést rendeztek, melynek során a rendőrség beavatkozott, s többen a tüntetők és a rendőrök közül is megsebesültek. Jeruzsálem vegyes lakosságú negyedét az ott lakó zsidó családok elhagyták; az Éc Chajim-jesivában helyezték el őket. A Musrara-negyed zsidó lakossága is elhagyta helyét és a zsidó negyedekbe költözött. Tragikus jele az elmérgesedett hangulatnak, hogy a Siralnak Falánál hosszú évek óta először nem látni zsidó imádkozókat. Az elmúlt héten már nem gyűlt össze minjan az imához. Tel-Aviv is még mindig tele van ezernyi menekülttel.

A helyzet Haifában is súlyosbodott. A vegyes zsidó és arab lakosságú negyedekben be kellett zárni a boltokat. Még aggasztóbb, hogy a zavarások átterjedtek a mezőgazdasági kolóniákra, az Emekre is; több helyütt fordultak elő dúlások és gyűjtogatások.

Az arab politikai vezetők a sztrájk végrehajtására koncentrálnak erőfeszítéseiket. Sztrájk-őrök támadják meg a fellájkát, akik élelmiszereket visznek például a jeruzsálemi piacra. Végrehajtják a sztrájkot a jaffai kikötőben is. A tel-avivi „levantei mintavásár” megnyitását meg lehetett ugyan tartani, de erőteljes elővigyázati rendszabályokra volt szükség az áruk szállításánál.

A zsidó áldozatok eddigi névsora a következők: Friedmann Mordechaj, Schambudalj Dávid, Kornfeld Chaim, Fränkel Juchael, Sozegoda Jisrael, Bischitzki Elieser, Schambarlet; Liebermann József, Cohen Dániel, Prussak Jákob; Rabbinovitch Jicchak, Schimkovicz; Friedmann Jisrael; Simontow Jehuda, Lewinsohn Selig, Marisand Slomó, Garbi Slomó, Chatzkiwitz Chaim; Hadad Nahum, Kischler Chaim, Kramer Slomó.

Az angol kormány magatartása nem változott a zavarások kitörése óta.

Thomas gyarmatügyi miniszter kijelentette az alsóházban, hogy a kormány nem hajlandó zsidó-arab kerekasztal-konferencia tartására. Wauchope főbiztos megisméltette az arab sztrájkbizottság előtt a kormányt az azt a javaslatát, hogy az arabok menessenek küldöttséget Londonba sérelmeik előadására. A sztrájkbizottság ezt a javaslatot nem fogadta el és kijelentette, hogy mindenféle tárgyalásra csak akkor hajlandó, ha a zsidó bevándorlást előzetesen megszüntetik. A sztrájk így tovább folyik, és természetesen folytatódik az izgatás is, melynek célja a terror felidézése és az arab politikai követelések teljesítésének kieroszakolása. A kormány eddig semmi hajlandóságot nem mutat rá, hogy a ter-

Leszállított áru utazás
Palesztinába
a Tel-Aviv gőzösön

Legkényelmesebb olcsó turistautazás

Amerikába
egységes első osztályú óceánjárókon — Felvilágosítást ad a Palestine Shipping Co. Ltd., a Red Star Line és az A. B. Line magyarországi vezérképviselője, V., József-tér 8.
Telefon: 81-4-15.

rornak engedjen, azonban féltő, hogy a sztrájk és az agitáció folytatódása a helyzet újabb súlyosbodására fog vezetni.

Nem adjuk fel autonómiánkat!

Irta: **Gesztes Ferenc**, a budai hitközségi autonómia-párt elnöke.

A budai izr. hitközség képviselőtestületének mandátuma az idén lejár és az alapszabályok értelmében az új képviselőtestületet még ennek az évnek utolsó negyedében meg kell választanunk. A döntés joga az ösválasztóké, s nekik kell megmondani, hogy kikből álljon az új képviselőtestület túlnyomó többsége, azokból-e, akik hűek a vallás hagyományaihoz, a tradíciókhoz, akik ragaszkodnak ennek a 800 éves nemes hitközségnek ősi alkotmányához, az önrendelkezési joghoz, a minden megkötöttségtől mentes autonómiához, avagy tán azoké legyen a többség, akik ennek a hitközségnek végső pusztulását, a hitélet elsorvadását, a zsidó kultúra hanyatlását, a vallással szembeni közönyösség elhatalmasodását óhajtják a pesti hitközséggel való fúzió révén elérni.

Az autonómia, vagyis önrendelkezési jog a mi esetünkben azt jelenti, hogy a saját portánkon magunk akarunk gazdálkodni, szabadon akarunk lélegzeni, önálló, befolyásmentes hitközségi életet akarunk élni, magunk akarjuk rabbijainkat, tanítóinkat, kántorainkat, orvosainkat és minden funkcionáriusunkat megválasztani. A mi haladó irányzatú politikánk nem zárja ki, sőt kiélegeti, hogy míg egyrészt hűek leszünk ősi vallásunk szent hagyományai-

hoz és parancsolataihoz és a vallás tanításait átvisszük nemzedékről-nemzedékre, addig szívünk bensőséges melegével ápoljuk a magyar hazához való törhetetlen ragaszkodást, hűséget és hirdetjük szószéken és iskolákban, mindenkor és mindenütt, hogy vérünk vejejtékével, megfeszített izommal és aggyal utolsó lehetünk azért dolgozunk és küzdünk, hogy ez a sokat szenvedett magyar haza régi fényét és dicsőségét visszanyerje, s imádkozunk, hogy a föld, melyben apáink csontjai porladoznak, bőséget áraszson minden magyar számára, hogy a nemzet gyarapodjék vagyonban és eszményekben, hogy a világ hatalmasai mielőbb megszüntessék azt az égbekiáltó igazságtalanságot, amit Magyarországgal elkövettek.

Az ösválasztóknak nem lesz nehéz feladatuk, amikor az urnák elé állnak, nem lesz nehéz választani azok között, akik ennek a patinás hitközségnek további fejlődését és gyarapodását és azok között, akik a pesti hitközségbe való beolvastását, tehát pusztulását, minden jogától való megfosztását, körzette való lefokozását óhajtják.

Mert nézzünk a dolgok mélyébe és minden elfogultságtól mentesen állapítsuk meg, vajjon femforog-e a szük-

sége annak, hogy Budát Pesttel összeolvassák és ha igen, mivel indokolják az unifikációt, van-e egyetlen elfogadható érve annak a maroknyi csapatnak, mely két évvel ezelőtt soha meg nem bocsájtható támadást intézett hitközségünk autonómiája ellen csak azért, mert megkívánta a pesti hitközség vezetősége hatalmi érdekeinek kiterjesztése céljából.

Két éve immár, hogy röpiratokkal és a pesti hitközség sajtójában elhelyezett ferde megvilágítású tendenciózus cikkekkkel, no meg fizetett úgynökökkel hatást akarnak gyakorolni hitközségi tagjainkra oly irányban, hogy ezek forduljanak el a budai hitközség ösrégi jogától, az autonómiától és csatlakozzanak a pesti hitközséghez. Két esztendő alatt egyetlen helytálló érvet sem tudtak a fuzió mellett felvonultatni és a budai hitközség magas nivójú képviselőtestülete minden egyes közgyűlésen elvetette a fuzió gondolatát és hatalmas többséggel szavazott bizalmat annak a fáradságtalan tevékenységű előjáróságnak, mely dr. Kriszthaber Adolf vezetése mellett 10 év óta páratlan ügybuzgalommal intézi ennek a községnek az ügyeit. Két éve támadnak bennünket a pesti hitközség megbízásából és számlájára és két év alatt nem hogy tért hódított volna, hanem — erőök tudatában — nyíltan megvallhatjuk, a talaj kicsúszott a lábuk alól és mi tudva, hogy az autonómiához ragaszkodó híveknek csak a védekezés a feladatuk, ellentámadásba nem mentünk át. Tevékenységünk soha sem állt egyébből, mint a budai hittestvérek felvilágosításából, a valódi helyzet megismertetéséből.

Felvilágosítottuk hitfeleinket és kérő szóval fordultunk hozzájuk, hogy ne üljenek fel a demagóg jelszavaknak, az olcsó és felelőtlen ígéreteknek, mert ha egyszer jogokat adnának fel, azokat visszaszerezni igen nehéz volna, s keserű felébredésre nyitná szeméit a budai zsidóság akkor, ha az ösök által megszerzett önrendelkezési jogból egy jottányit is engedne.

Nézzük meg most már közelebbről az unifikációs párt érveit, amelyek három főcsoportra oszlanak.

Az első, a templom kérdése. Telekürtölték az egész országot, hogy a budai hívők nem találhatják meg a mai szűk keretű és nem megfelelő budai templomokban áhitatos érzéseik kielégítését és a lágmányosi hívőknek még mindig nincs templomuk. Ezzel szemben az igazság az, hogy dr. Kriszthaber Adolf előnk 10 éves működése alatt átépítették és megnagyobbították az új-

laki templomot, felépítették az ötemeletes bérházat, teljesen átépítették és állandóan díszítik az Öntőház utcai templomot (az idén új orgonát is állítanak): építés alatt áll és az őszi ünnepekig teljesen elkészül a kelenföld-lágmányosi monumentális templom 1000 ülőhellyel és előreláthatólag a jövő évben megkezdik a lágmányosi iskola és paplak építését is, melynek 100 százalékgig fedezetét képezi a már évekkal ezelőtt megvásárolt Vály utcai telek értéke. Ugyancsak felépítik a svábhgyei hívek kisebb, de a viszonyoknak nagyon is megfelelő templomát melynek költségeire máris tekintélyes összeg áll rendelkezésre.

Második érvük, egyszersmind főötökártyájuk a budai Chevra Kadisa állítólagos válságos helyzete, már t. i. annyiban, hogy ezen az emberbaráti intézményen a hitközség nem tud és nem akar segíteni. A Chevra átmeneti nehézségeinek túlzásba vitt feltárásával is rövid ideig csillogtathatták a demagóga fegyverét, mert a hitközség a dolog természeténél fogva szíven viseli a Chevra ügyeit, s amikor ez a kiváló intézmény nehéz helyzetbe jutott, a hitközség majdnem 50.000 pengővel sietett segítségére, s ma a helyzet úgy áll, hogy a chevra teljesen szanálva van régi tartozásait visszafizeti, emberbaráti és kulturális feladatainak a legteljesebben megfelel, s nincs messze az az idő — itt a Chevra kiváló elnökének: Bíró Géza min. tanácsosnak szavát idézem, amikor minden gondtól mentesen intézményei kifejlesztéséről, a jótékonyág kiterjesztéséről és a hitközség által nyújtott kölcsön teljes visszafizetéséről tehet javaslatot a közgyűlésnek.

A harmadik főérvük, de egyben a leggyengébben alátámasztott röpirat-témájuk: a deficités budai hitközség volt. A hitközség szárszámadásából szakértőkkel próbálták bebizonyítani, hogy Buda állandóan deficitel dolgozik, de ennél a kérdésnél alaposan a körükre koppintottunk, amikor az övéknél valamivel nagyobb szakértelemmel kimutattuk, hogy a budai hitközség az ország egyik legkonszolidáltabb zsidó közülete, minden fizetési kötelezettségének haladéktalanul eleget tesz, kielégíti a hitéleti és kulturális szükségleteket, segíti a szegényeket és hajbajutottakat, istápolja az intézményeket, ambulatóriumot, diákjótéti intézményeket tart fenn, gondoskodik a nyug- és kezdi-jasokról, alkalmazottait a viszonyokhoz mértén adóitja és ezenfelül pénze jut arra is, hogy a már fentebb említett templomok felépüljenek, a lágmányosi

iskola a közeljövőben elkészüljön anélkül, hogy a hittestvérek adóját egy fillérrel is felemelné. Ez tehát a deficités gazdákodás eredménye! Az igaz, hogy a deficitről szóló elmélgédeéseiket maguk sem hitték el, de hát a stratégia tudománya megkívánta, hogy az ösválasztóknál, akik a hitközség ügyeivel alaposan nem foglalkozhatnak, elégedetlenséget szítson az előjáróság iránt, s rámutasson arra, hogy a hitközség majd válságba kerül, s a számlát az adózóknak kell rendezni.

Büszkén mutathatunk rá felvilágosítási munkánk eddigi eredményére, hogy immár nincs zsidó adófizetője Budának, aki felül nekik. Nincs olyan hittestvérünk, aki elhiszi, hogy ők mentőangyalai lennének a budai zsidóságnak, ellenben meggyőztük már a választók ezreit, hogy a fuzió csak Pest érdekeit szolgálná, s ha sikerülne nekik Budát vazallusukká tenni, úgy az első intézkedésük az adóknak horribilis felemelése lenne, mert a pesti hitközség vezetősége nem azért agitál ellenünk és nem azért szórja a kortespenéket, hogy nekünk nagyobbszabású intézményeink, templomaink és iskoláink legyenek, melyek ádásaiban mindenki részvételhessen, hanem egyesegyedül azért hogy a budai adófizetők pénzéből éventént legalább 100.000 pengőt a pesti adósságok törlesztésére fordíthasson és hogy hatalmi ténykedéseit Budára is kiterjeszthesse, mert fáj neki, ha egy rabbi, kántor, vagy tanító, esetleg sameszi állás megüresedik és nem az ő választottjukat helyezhetik el.

Ha nem ez volna a kizárólagos cél, akkor már réz fuzionáltak volna Kőbányával, amely a túlsó parton fekszik, avagy Óbudán is agitálnának, mely tudvalevőleg szintén nagy Budapesthez tartozik. De nekik ezek a hitközségek nem kellendek, mert ezekből nem lehet adópénzeket kiperéslni, sőt — az is megtörténhetnék, — hogy a házasságra rá kellene fizetni.

Buda túlnyomó többsége velünk van és ahogy a közgyűléseken a szavazatok háromnegyedrészt minden kérdésben az autonómia pártja képviselte, úgy szentül meg vagyunk győződve, hogy az őszi képviselőtestületi választásokon Buda zsidósága előjttja a fuzió gondolatot, mert bízunk a budai hitközség zsidóságának nagyszerű intelligenciájában, erkölcsi erejében és önértében és szent bizodalommal bízunk abban is, hogy ez a zsidó tradíciókkal telített és lelkesített ösválasztó tábor minden mesterséges akadályt és terroristát, diadalra viszi az autonómia zászlóját.

„Besugták“ a rabbinét az Egyakaratnak

Hogy ápolják Siporszámban a papi tekintélyt? — A vallásgondozás rejtelméből — Keserű riport

I. Előzmények:

Meghalt a dunapentelei tálmód... A család nagy szegénységben maradt. Súlyos anyagi gondok, a mindennapi kenyér keserves gondjai szakadtak az özvegyre és leányaira. Nyugdíj nem volt és nincs. Mihez kezdjenek?!... Élő és vágott orthodox kóser baromfi, főképliba és csirke eladásából tengetik nagyon szűkösen életüket. Kuncsaftokat pesti és vidéki rokonai szereztek nekik, köztük az egyik pesti rabbi felesége, aki nagyon népszerű a maga körében. Apja is kiváló, nagytekintélyű orthodox rabbi volt, bátyja Pest egyik körülrajongott főpapja volt, akit férfikora delén, testi és szellemi szépségének teljében ragadott el a halál. Nagy népszerűségét és az őszinte gyászt, amit ma is éreznek utána hívei, mutatja sírján a sok kö... Ez a papné — természetesen — legfőbb kötelességének tartotta, hogy özvegyasszony rokonát és annak árváit segítse. Szerzett is nekek vevőket, maga is főlk vásárolt.

II. Az eset:

Történt egy péntek reggelen... A pesti rabbi felesége épen a szombatba való előkészületekkel volt jávában elfoglalva, libát bontott, amikor izgatott hangok csatája ütötte meg a fülét. A hangzavar mind hangosabb lett és egyre közeledett. Egyszer csak nyílik a konyhája ajtaja és belép rajta a szorongatottság izgalmaival, reszkető félelemben, könnyekkel a szemében a dunapentelei rokon-lány. Karján kosara, benne még 1-2 vágott liba. Mögötte egy jól megtermett férfi alakja tünt fel. Detektívnek mutatkozott be. Velük jött harmadiknak egy kicsire termett emberke, akinek elállíthatatlan feleselgetéséből és hadonászásából a foglalkozászerű „figyelő” vádarádata zúdult a szepegő leányra és az ámuló rabbinéra. A helyzetet a detektív magyarázta meg:

— Ez az ember azzal vádolja Önöket, hogy tulajdonképpen nem a kisaszszony árusítja a libákat, hanem hogy ő a tisztelendő asszony megbízásából adja el azokat.

A rabbiné elképed:

— Az én megbízásomból? Hiszen magam is tőle vásárolok. Én szereztem meg neki vevőket, meg ezt, meg ezt.

Meg lehet őket kérdezni, kitől vásárolnak.

— Nem igaz, én bizonyítani fogom, hogy a papné árusít, a papné — erősködött a kis ember. Feljelentem...

III. A folytatása?

A papnét a rendőrségre citálták, egyszer, kétszer... sokszor. A szegény asszony nem mert az urának szólni, félte az izgalmauktól. Inkább járta a rendőrséget. A tanuk is jöttek, a helyzet tisztázódott is, de a feljelentő hitközség — úgy látszik: az emberi kor legvégső határáig — újabb meg újabb tanúkat akar kihallgattatni.

A rabbiné végre nagy lépésre szánta el magát. Elment a Síp utcába. Van ott valaki, aki ismeri őt és a családját, boldogult bátyjának, a kiváló főrabbinak is nagy tisztelője volt, most meg olyan állásban van, hogy biztosan tehet valamit az igazság érdekében és megszabadíthatja őt a kínos ügytől és a további zaklatásoktól.

Előadja az esetet, a tanúvallomások, a bizonyítékokat. Az illető úr kinosan feszeng, aztán így szól:

— Itt valami félreértésnek kell lennie. Kérem, majd mindjárt elintézzük az

ügyet. Bemegyünk az Elnök úrhoz. Tesék csak velem jönni.

Az elnök úr előszobájában leülteti a rabbinét. Tíz perc múlva kijön:

— Hát kérem az elnök úr maga is belátással van, de...

— Mi az, hogy de... Hát az apám, a bátyám emléke semmi? A férjem papi tekintélye semmi? Az Istenért, hogy mondhatják, hogy: de... Aki tud a do-logról, mindenki szörnyülködik és sajnálja meghurcoltatásomat, csak éppen maguk nem tágtanak a hajsztától, egy rabbi feleségének állandó és igazságtalan zaklatásától?...

A rabbiné sírva fakadt.

— Magának igazza van tisztelendő asszonyom, véget is fogunk ennek vetni, csak éppen meg kell várunk, míg az az úr, aki ebben az ügyben az utasítást adta hazaérkezik... Meg kell várni...

— Hát meddig tart ez? Meddig? Mikor jön haza?... Istenem, mikor már?

IV. Végakörd

Hát mi megkomponáljuk:

Itt mukkanni sem mer senki az Egyakarát nélkül. A rossz nyelvek szerint még a Führer is csak az ő beleegyezésével köhintheti el magát... Hogy mikor lesz itthon: ki tudja azt?! A tréfálkodó emberek azt mondják, hogy a megvert négus azért szaladt utána Palesztinába, hogy tanácskozzék vele, mert vele akarja megbeszélni, mit kell most egy ilyen nagy vereség után csinálnia?... És addig nem lesz vége a kóser liba, kóser csirke-pörnek...

Mindenki a megfelelő helyen!

— Beszélgetés —

Személyek: 1. A természetes részvénytársasági igazgató — 2. A fakó-képi, állástalan tanár

— Min morfondíroz, tanár úr?

— Igazán semmi különösön nem jár az eszem, csak éppen azon tündö-döm, hogy vajjon helyesen cselekszünk-e mi zsidók, ha önmagunkkal szemben elnézőbbek vagyunk és ha önmagunktól nem követeljük meg ugyan azt, amit másoktól a társadalmi igazság és az erkölcsi világrend nevében a legszigorúbban megkövetelünk.

— Nem tudom, mire céloz, de sejtem, hogy valami konkrét vád lappang a szavai mögött. Amit azonban így nagy általánosító formulában mondott, arra csak azt felelhetem, hogy bizony nagyon helytelen volna, ha úgy volna, amint mondja, hogy magunkkal szemben nem vagyunk olyan szigorúak, mint másokkal szemben. De hát mondja, mi

van már megint a rovásunkon?

— No semmi, semmi. Csak éppen az jutott eszembe, hogy amikor pl. ifjaink hiába kopogtatnak valami közszolgálati alkalmazásért a zsidó voltak miatt viszsza-vetik őket, ha egyébként a legkitűnőbbben képzettek is a szakmájukban, akkor elkeseredetten jajdulunk fel azon, hogy milyen igazságtalanság is az, ha az állásokra nem a rátermettség és képzettség szerint választják ki az embereket, hanem — természetesen — a vallásuk szerint. Ellenben a legteltesebben rendbenlévőnek találjuk azt, hogy pl. a felekezeti közéletben, mondjuk, a hitközségi pozíciók betöltésénél szintén nem a rátermettség és a hozzáértés szerint választják ki az embereket, hanem aszerint, hogy melyik párthoz,

klíkkhez, vagy üzleti érdekkörhöz tartozik. Ebből aztán nemcsak bosszantó, de mulatságos dolgok is alakulnak.

— Hát halljuk csak.

— Kérem, ha tetszik, szolgálhatok néhány kitűnő esettel. De előrebocsátom, nem teszék szordinót az ajkamra. Itt vannak pl. mindenekelőtt a hitközség legfőbb oktatásügyi tisztjei. Nem beszélünk itt speciálisan a vallásoktatás jelenlegi vezetőjéről, aki nagy konzervatív vallási hagyományokat őriz gyermekkorától s talán az egyetlen az előjáróságban, aki a maga személyére levonja az előjárót tulajdonképpen erkölcsileg kötelező vallástartó példaadás konzekvenciáit. De ime az általános oktatásügyi osztály élén sem pedagógus áll, hanem egy fiskális, aki mint ilyen egészen elsőrangú ugyan, sőt adó-, vám-, valuta-, és általános pénzügyekben nagy kapacitás is, de legjobban mégis az oktatásügyhöz ért. Ezt igazolja az is, hogy senki oly mélyseges és meggyőződéssel lenézéssel nem tudja „kezelni” a tanárokat, mint ő. Azt halljuk, hogy e szerepbetöltés elvi igazolása érdekében a tanárok most mozgalmat indítottak, hogy valami viszonszági alapon ezenül a hitközség valutaproblémákat középiskolai tanárookra, lehetőleg filológusokra bizzon, mert ezzel az elv igazolást nyerje.

— Jó vicc. Különben, mit akar? Hiszen kitűnő betöltő a helyét.

— Látja, direktor úr, ez az: „da liegt der Hund begraben!” Nem bántó éllel mondom, de megkérdem, honnan veszi Ön azt a bátorságot, hogy ezt, mint a dologhoz hozzá nem értő, ilyen kategorikus határozottsággal megállapítsa! Mert én az ellenkezőt állítom és a tények engem igazolnak! Meg aztán nemcsak ebben az ügyosztályban van így a dolog. Van a hitközségnek pl. egy kórházi és egészségügyi ügyosztálya is. Kérdem, mi köze van a kórházügynek a tözsdei határidőüzeléshez és miért kell a kórházi bizottság helyettes elnöki székébe egy — állatorvost ültetni? Hallatlanul szegény lehet ez a zsidó orvosi kar, ha pont erre a két helyre nem tudott megfelelően képzett és a szükséges tapasztalatokkal rendelkező orvost adni. Avagy talán úgy gondolják, hogy mert a zsidó kórházakban is sok oltóanyagra van szükség, jó, ha a kórházi bizottság élére egy szűrővizsgálatot állatorvos-vezetője kerül? Aztán ott van pl. a kultúr-szociális ügyosztály

is. Mondja, kérem, hogyan jöttek rá arra, hogy ennek az ügyeihez legjobban egy hajózási szakember ért? Jó ötlet! Elég a példa, vagy kell még? Mert még szolgálhatok! Ott van — no még egyet! — ott van a rabbiképzés és rabbiszeminárium ügye. Hogy milyen legyen a helyes rabbiképzés, kik és mit és hogyan tanítsanak, — mit gondol: ki hivatott arra, hogy ebbe beleszóljon, és hogy ennek megállapításában döntő szava legyen? No, ki? Mit gondol? Nem tudja? Hát megmondom. Az, vagy azok, aki vagy akik minden tudomány, minden bölcsesség minden igazság és minden erkölcs, tehát minden vallásnak is a csúcsát a kettős könyvvitelben és az erre épített hatalmi rendszerben látják. És ha az ő véleményükkel nem talál egyezni ebben a kérdésben az ország, sőt esetleg a külföld legelső zsidó tudósainak és rabbijainak a véleménye, mit bizonyít ez? Csak azt, hogy véleménye elvégre olyanok is lehet a dologról, akinek nincs ugyan hatalma, de hozzáértése van. Érvényesíteni azonban azt tudja a maga véleményét, akinek a hatalma a meggyőződésénél is nagyobb, mert meggyőződés esetleg nem is okvetlenül kell.

— Megint elemében van, csipkelődik kedve szerint. Nem zavarom a kedvtelésében, de azt az egyet megjegyzem, hogy nem mindig a diplomás ember a hozzáértő.

— Föltétlenül igaza van, de hozzáteszem, hogy nem is okvetlenül hozzáértő valaki csak azért, mert nincs diplomája. Meg, hogy nem okvetlenül jó sziszter az, aki jó szabó. — De, hogy visszatérjek oda, ahonnan kiindultam: *hogyan követelheti a zsidóság, hogy országos viszonylatban, a felekezeten túli vagy felekezeti életben, az emberek lemorénozó képességeik, tanulmányuk s hozzáértésük szerint történjék, — mert csak ez lehet igazságos —, ha ő maga a maga körében ennek az elvnek pontosan az ellenkezőjét követi a felekezeti közéletben?* Ha igazságot követelünk a felekezeti életen kívül, akkor keressük és kövessük az igazságot a felekezeti életen belül is. És a társadalmi igazság nemcsak azt követeli, hogy az élethez és a létfeltételekhez való jogot mindenkinek damus petimundeque vicissim, hanem azt is, hogy *mindenkit a maga helyére!* Mert most Sípországból ennek az elvnek az ellenkezője érvényesül. *Spectator.*

Peterdi Andor:

„Őszi szélben vadmadár“

Mint őszi szélben vadmadár lebeg a költő lelke a világ felett. Előtte, mögötte nincsenek korlátok, horizontja végtelen: a maga teljességében látja a világot. Pusztalakó, nomád ösanyjának szertelen, szabad és mégis oly szelid lelkéből sarjadt lelke átrepült a Má-ba és az aják, mely évezredek óta panasolja az ember szenvedését, új panaszra nyílt. A panaszból vers lett, dal, sok vers, sok dal és ezeket küldi most azoknak a keveseknek, akiknek van még fülkük a mások, a mindenki panasza, van még lelkük, megérezsük versek számára, a kitűnő költő: Peterdi Andor.

Amit a világból a költő minden életmegmozdulást meztelenre vetkőztető szeme lát, nem lehet vigasztaló. A földkerekség minden rónáján kalászbá szőköt a termés és a bő aratás után mégis éhesek és nincstelenség várják a falat kenyérért. A vasszekrények mélyén garmadában hever tétlenül a pénz, a föld mélyén a nyersanyag, embermilliók izmos karja hiába várja a munkára hívó szót és ezek a milliók éheznek. Gyári lányok serege tódul a komor, sötét műhely felé, a falak mögött szürke homály, kint pedig ragyog, virágozik, pompázik az erőteljes tavasz. Szenved, nélkülöz, szenved ez az egész nemzedék, a költő nemzedéke: esett nemzedék — állapítja meg a költő, aki sem önmaga, sem embertársai számára nem talál csak egy vigaszt. Figyelmezteti őket arra, amit ő oly mélysegesen szeret: a természet ezer csodájára. Megmutatja nekünk a Balatont, amikor lelkendezve játszadozik és megmutatja akkor, amikor viharfelhőket kerget hullámai fölött a szél, figyelmezteti a téli kertre, mely az ablaküvegen nyílik a tél úja nyomán, a fákra amint bátran őrzik a tájat és hallgatják az idő lelkének beszédét, vadmadár dalát, elébük állítja azt az ezernyi szépséget, melyet nem vehet el senkitől semmiféle hatalom, ha egyszer megtalálta a vigaszt bennük.

Csak ismertetni lehet ezt a verseskötetet, bírálatot mondani fölötte: nem ildomos. Peterdi Andor művészete a maga abszolút voltában csak regisztrálást tesz lehetővé és azt az ajánló kérest a költészet kedvelői számára: ismét egy verseskötet a — sajnos — túlnagy termésben, melyben nemcsak versek vannak, hanem költészet, nem versíró írta, hanem költő. A kötetet Rudnay Gyula diszította a szöveghez kongeniálisan simuló illusztrációkkal. (h. s.)

Zárda utcai sírkötelepem felmondása miatt, ottani raktárkészletemet július végéig

mélyen leszállított áron árúsítom

Löwy J. Budán II. Fő-u. 79. Tel.: 51-5-81. Telep: II. Zárda-u. 3. Margit krt. sarok

Ilyen legyen: "a mi rabbink", és ilyen: „a mi hívünk“

Az egyik közszékületi gyűlésen fölmerült a gondolat, hogy a rabbik mielőtt önálló eklézsiába mennének, előbb menjenek valami jobb hitközségbe, egy jobb pap mellé, hogy a Hilehot Rabbánutot megtanulják. A banketten azt monja erre az egyik rabbi, hogy helyes, de a hitközségeket is kellene valami hitközségképző iskolába adni, hogy megtanulják, hogyan viselkedjenek ők a papjaikkal szemben.

Van egy ebeszélés arról, hogy a raskekol azt mondja a rabbinak: Önnek egy ötödik kötet Sulchán Áruchoi kellene tanulnia, hogyan kell bánni az emberekkel (mit Menschen). Mire a rabbi: Nem kérem, egy hatodik kötet Sulchán Áruchoi kellene tanulnom, hogyan kell bánni a nem-emberekkel (mit Ummenschen).

Lehetetlenség folyton a paptól kívánni kötelezéseket, meg azt, hogy heroikus erőfeszítéseket tegyen, amikor vele szemben a szeretetnek, a támogatásnak, a zsidó érzésnek szikrája se mutatkozik a hívek részéről. Legjobb elgondolásait elgáncsolják. A világi tisztelheteli méltóságok, akiknek támogatniuk kellene a rabbit működésében és olykor-olykor egy jó szót adni neki, sok helyütt ellenségesen állanak szemben papjaikkal és valóssággal elkeserítik őket. Engedik nyomorogni aránylag gazdag hitközségekben, kiszolgáltatják őket a tiszteletlenek rosszindulatának.

Haligasson el a kivételekre sandalított szemforgatás. Titus a történelem tanúsága szerint mindenkéhez jó volt, csak a zsidókhöz rossz. Így hallok olyan zsidókról, akiknek szíve felnyílik a balsors üldözötteinek jajkiáltására, mint a virág kelyhe nyári hajnalokon a harmat befogadására, akik jók, nemesek mindenkivel szemben, csak — a rabbijukról nyilatkoznak a frívól cinizmus kritikájával. Ha tehát folyton csak azt hangoztatják, milyen legyen a rabbi — Vajmoráru esz chájijehem báavaudó kósó — már csak a paritás kedvéért is mondjuk ki, hogy e fájdalomosan zord időben a hívő se legyen embertelen a papjához. Becsülje

meg, mert ezzel önmagát becsüli meg. Halgasson rá, a zsidóságot és a vallássságot propagáló törekvéseiben. Ha szerinte, a pap hibás is valamiben, bocsásson meg neki és ne ítélje el, amíg bölcseink szerint a helyzetébe nem képzelte önmagát.

Ne beszéljünk folyton szabályról és törvényről, hanem beszéljünk a megbotasításról, mondá nekem egy vallásos fiatal leány. A hívünk ne legyen a pap papja, hanem hívő és ismerje el, hogy csak akkor dolgozhatik, működhetik, kormányozhat vezethet a pap, ha nem akadályozzák benne, ha nem taposnak rá, hanem a magasba emelik, mert ezzel magukat is emelik. „A gyűlölet: viszályt gerjeszt és minden hibát elpalástol a szeretet.“

Egy rabbi.

Kerületek és nem központ!

Az itt közölt cikket az „E-g“ 1919. évi január 18-iki számában olvastuk és minthogy az ma is aktuális, érdemesnek tartjuk olvasóinkkal megismertetni. Ez a cikk elsőnek foglalkozik a hitközségi élet decentralizációjának kérdésével, amit a pesti hitközség utóbb meg is valósított. De foglalkozik ez a dolgozat a Pest és Buda egyesülésének kérdésével is, mely a kommunizmus előtti és utáni zavaros időkben annál fogva izgatta inkább a budai, mint a pesti jelkeket, mert Budának és a többi kisebb fővárosi hitközségnek helyzete akkor kívánatos látszott tenni Buda nehéz anyagi viszonyai folytán az egyesülést. Viszont, miként a cikkíró magát kifejezi, Pestnek más gondja van most, mint az, hogy Budát, Óbudát és Kőbányát finanszírozza. Az azóta eltelt 17 év alatt persze nagyot fordult a világ és Buda sorja is és most már Pestnek jött meg az étvágya a budai pecsenyére.

Nem újkéletű a budapesti zsidóság azon óhajta, hogy a pesti nagy hitközség vezetősége és képviselőtestülete teljesen felfrissíttessék, hogy az igazi férfiak kerüljenek a megfelelő pozícióba és a tepsédésnek hosszú éveit után bőséges termés fakadjon minden téren, ahol Magyarország első és legnagyobb hitközségére feladatok várnak.

A legközelebb megejtendő választá-

soktól két irányban vár a közönség gyökeres változást: az egyik a személyi s ez abból áll, hogy — tisztelet a kivételnek — a lehetőséghez képest csupa szellemileg és erkölcsileg egyaránt kiváló munkaerő kerüljön a kormányrúdhöz, elletntében a multtal, amikor a felekezet legkiválóbbjainak szerény visszavonulását, illetve tartózkodását felhasználva, többnyire egyébként igen derék, de csupán a megtiszteltetés és ambíció szomjúságától vezetett férfiak neve került ki az urnából, rendszerint önjelölés vagy ehhez hasonló előkészületei alapján egy kis csoportnak, mely számítva a választók nagy tömegének közömbösségére, úgy szólnán kardsapás nélkül és mintegy kinevezésszerűen hozta be a maga törekvő, de ugyancsak sokszor a feladat arányában gyöngye embereit.

A másik szempont az, hogy a megváltozott korszellemre való tekintettel is miképen illeszkedjék bele a hitközség szorosan vett egyházi, valamint kulturális és jótékonsági szerveivel a mai nagy időkbe.

Az „E-g“ utóbbi számában olvastunk

TAUBER

PENZIÓ ÉS ÉTTEREM
A B B A Z I A

Elsőrendű orth. kóser
konyha. Szobák minden
komforttal, teljes penzió-
val olcsó árban!

Prospektust küldünk!

TELEFON ABBAZIA 376.

66-ik M. kir. Államsorsjáték

Főnyeremény
40.000 ar. P

17.000 nyeremény 250 000 ar. P
értékben

Nyeremények:

20.000 ar. P
10.000 ar. P
2-szer 5.000 ar. P
4-szer 2.500 ar. P
6-szor 2.000 ar. P
10-szer 1.000 ar. P

s még számos nagy és kisebb nyeremény,
melyeket mind készpénzben fizetnek ki.

Húzás június 5-én

Sorsjegy árak:

Egész ar. P 3.— Fél ar. P 1.50

Kapható minden sorsjegy főárusítónál,
valamint az összes dohánytözsdekben.
Póztai rendeléseket a pénz előzetes be-
küldése után azonnal teljesíti a Székes-
fővárosi M. kir. Pénzügyigazgatóság,
Budapest, V., Szalay-u. 10

már néhány érdekes nyilatkozatot. Legyen szabad tehát csekélységemnek, aki szintén már évtizedek óta foglalkozik a felekezet dolgaival, röviden kifejtenie, miként látja a jövő alakulását a személyi kérdések helyes elintézésének feltételezése mellett legjobban megoldva, az igaz útra terelve.

Annak okát, hogy a budapesti és főleg a balparti zsidóság, illetve hitközség a kívánatos súllyal és tekintéllyel nem bír, az előrebocsátottak szerint abban látom, hogy majdnem az összes pozíciókat már hosszú idő óta igen szerény koncepciójú urak tartják elfoglalva, a vallás-erkölcsi és általános erkölcsi lazaság pedig a túlságos centralizációban rejlik, mely előidézője annak, hogy kitűnő papjaink csak alkalmi funkcionáriusok, akik hitközségünk legkevesebb családját ismerik közelről, ezekkel az érintkezéssel nem keresik, a dolog természete szerint nem is kereshetik, s így hiányzik az a **kapocs**, mely a hitközség tagjait meleg egységbe összeforrasztaná. Nagy, tántogó templomok helyett minden kerületre kellene legalább egy templomnak jutni és minden templomnak legyen meg a saját külön papja, akinek egyénisége a közvetlenebb érintkezés révén sok száz meg száz olyan hitközségi tagnak érdeklődését keltené föl, vagy tartaná ébren, akiben a jóézés egyébként megvan, csak egy kis ösztönzésre szorul. A helyi érdekeltségek autonómiája magával hozná, hogy szűkebb rétegek nyilváníthatnának érdeklődést a templom és a hitélet iránt, bizonyos családiaság fejlődne ki az ugyanazon kerületben lakók között és kölcsönös ellenőrzés ateizmus ellenében, hogy kik veszik ki részüket a munkából és adakozásból. A kerület papja keresse fel örömeiben és bánataiban a híveket, akiket magáénak tekintet, holott a mai rendszer mellett az óriási nagy hitközség igazán csak egy nagy nyáj pásztor nélkül. Meg vagyok győződve, hogy a pesti hitközség papjai szívesen teljesítenék most ebben az irányban kötelességüket, de feszélyezve vannak; egymás között is és a közönséggel szemben is.

Mily szép például a németországi templomokban, amikor valamely gyász eset után a templomban először megjelenőnek a rabbi megy elébe, vigasztaló szavakkal. Az ilyen alkalom mélyen belevésődik a lélekbe és ott állandó melegséget fakaszt.

Ezzel vélem, a részletek fejtegetésének mellőzésével, megjelölni a főirányt, melyben hitközségeinknek állandóan és különösen a pesti nagy hitközségnek jövőben haladnia kell. Természetes te-

hát, hogy nem helyeslem, sőt a legnagyobb mértékben helytelenítem Löbl Berta'án úrnak az „E-g” december 22-iki számában kifejezett azt az óhaját, hogy egyesítsük a fővárosi zsidóságot. Eltekintve ugyanis attól, hogy erre az egyesítésre egyáltalában semmi szükség nincsen s hogy a pesti nagy hitközségnek most más gondjai vannak, mint a jobbpárti két hitközséget, valamint a közbányait finanszírozni, nyilvánvaló, hogy ennek az egyesítésnek semmiféle praktikus eredménye nem lenne. Tessék élni, hogy az egyesítés csak nagyobb adminisztrációt és kisebb áttekinthetőséget, nagyobb igényeket és kevesebb lehetőséget nyújtana. A budai, óbudai és közbányai hitközségek területén teljesítsék a hívek a rájuk váró kötelességeket, hiszen, különösen a budai hitközség kebelében a tagok nagy számánál és az ott felhalmozott nagy erkölcsi, szellemi és anyagi erőknél fogva megvan a nagy tettek lehetősége.

Igen nagy szükség van legjobb meggyőződésem szerint a decentralizációra és az ennek nyomán remélhető intenzívebb munkára más okból is. Hiszen csak a legnagyobbfokú rövidlátás nem akar tudomást venni arról, hogy ma már struccpolitika az egyház és állam elkülönítése ellen való agitáció. Ennek be kell következnie s én nem félttem ettől a magyar zsidóságot, sőt még a talán leginkább érintett fővárosi zsidóságot sem. A hitoktatásnak az iskola keretében való erőszakolásával valami eredményeket eddig sem értünk el. Ahol a család és a nevelés szükségletének érezte és érzi a hitoktatást, ott igénybe veszik azt kényszer nélkül is. Ha a zsidó tudásnak és vallásának hetenként egy ízben két órán át való oktatásában csak azok fognak részt venni, akik ezt önként teszik, ebből sokkal nagyobb haszna lesz a zsidó szellemnek és a felekezeti életnek, mint a kényszer alkalmazása mellett. Magától értetődik, hogy a hitoktatásnak ez esetben kapcsolatba kell jutnia a kerületi templommal és a kerületi pappal, aki megbarátkozva az a'ája tartozó hívek nagyobb részével, agitáció nélkül is erkölcsi nyomást fog gyakorolni ezekre, hogy gyermekeiket vallásnevelésben részesítsék. De bizonyára meglesz e téren is a hatása a bensőbb és közvetlenebb hitközségi életnek, melyet a kerületi autonómikus szervek meg fognak teremteni. Természetes, hogy a vallásoktatásnak díjmentesnek kell lenni, sőt jutalmak és ösztöndíjak segítségével még fokozni is kell az érdeklődést. Maga a hitoktatás pedig legyen az élet számára való. Minél kevesebbet kérünk a történelemből és minél többet a liturgia és

ritus belsőségéből és elevenségéből. Aki ezekben járatos, könnyebben és szívesebben vesz részt a hitélet egyes megnyilvánulásainál, mert nem jön zavarba és nem kell restelkednie. A nagyobb kerületekben több helyen is tarthatók ezek az önkéntes hittani kurzusok, hogy az ifjúságnak ne kelljen szabad idejében sok idővesztéssel messzire távozni lakásukól.

Szomorú volna, ha a zsidóságot a kötelező hitoktatás menthetné meg vagy tarthatná életben. De viszont kipróbált dolog és szomorú valóság, hogy ebben a felekezeti tekintetben annyira szétagozott országban a gyűlölségnek első esirái az iskolában nyernek megtermékenyítést, sőt akárhányszor a hitoktatás révén fakadnak még azokban a lelkekben is, kik az ifjúság ártatlanságát nem is gondolnak arra, hogy ember és ember között más szempont szerint is lehet különbséget tenni, mint az, amely a jót a rossztól elválasztja.

Dr. Berényi Sándor (Budapest)

— **Felhívás a szülőkhöz.** Felhívjuk az igen tisztelt szülőket, hogy ha gyermekeik háztanításra szorulnak, forduljanak egyesületünk titkárságához, ahol elemi, közép- és kereskedelmi iskolások háztanításában és egyes tárgyak (héber, bár-micvo, latin, német, zongora stb.) oktatásában jártas állásnőküli tanítók és tanárok csekély díjazás mellett állanak rendelkezésükre. Orsz. Izr. Tanít. egyesület (VII., Wesszlény-u. 44. Telefon: 44-0-85.).

— **Az iskolaév vége közeledik** és kezdődik a gondos szülő nagy gondja, hogy melyik tanintézetbe, melyik internátusba adja gyermekét, milyen életpályát válasszon fiának, leányának. Most jelent meg az „Internátusok, tanintézetek részletes tájékoztató című tábla” az 1936-37. tanévré, mely részletesen ismerteti a hazai oktatóintézeteket és nevelőotthonokat. Ezt a minden szülőnek nélkülözhetetlen és rendkívül ügyesen összeállított tájékoztatót, amely öt esztendő óta jelenik meg, 20 filléres portóbélyeg beküldése ellenében ingyen megküldi Erdős József hirdetőirodája, Budapest, VI.; Teréz-körút 35.

— **„Jótekonyság- vagy egzisztencia-teremtés?”** címmel tart előadást a Cionista Szövetségben (Andrássy-út 67.) Elek Szilárd mérnök, május 13-án, szerdán este 8 órakor. Ugyanakkor és ugyanott Dallos Árpád (Kispest): „Lángoszlopok nyomán” címmel tart előadást. Belépődíj nincs.

HIREK

NAPTÁR

Május 9, szombat — Ijjar 17. (Hetzszakasz: Emor, haftora: Vöhakohánim vöhálövijim, Ezekiel 47 f. 15 31 v. 4. Perek, 32 Szófira, szombat kimen: 7.50). — május 10, vasárnap — Ijjar 18 (33 Szófira, Lag-boomer), május 11, hétfő — Ijjar 19 (34 Szófira). — május 12, kedd — Ijjar 20 (35 Szófira). — május 13, szerda — Ijjar 21 (36 Szófira). — május 14, csütörtök — Ijjar 22 (37 Szófira). — május 15, péntek — Ijjar 23 (szombat bejöv.: 7.15, 38 Szófira). — május 16, szombat — Ijjar 24 (Hetzszakasz: Böhár-böchuk-kajszáj, haftóra: Adosem ozi, Jeremiás 16 f. 19-17 f. 14 v. Ujholdhirde és, 5 Perek, 39 Szófira, szombat kimen. 8.—). — május 17, vasárnap — Ijjar 25 (40 Szófira). — május 18, hétfő — Ijjar 26 (41 Szófira). — május 19, kedd — Ijjar 27 (42 Szófira). — május 20, szerda — Ijjar 28 (43 Szófira). — május 21, csütörtök — Ijjar 29 (erev rós-chodes, tom kippur ko'on, 44 Szófira). — május 22, péntek — Szivan 1 (Ros-chodes, Szófira 45, szombat bejöv.: 7.23)

— **Kongr. községkerületi elnökök értekezlete.** Az Izr. Orsz. Iroda elnöksége május 12-én délelőtt 11 órára értekezletre hívta egybe a kongresszusi izr. községkerületek elnökeit. Az értekezletén fogják újraválasztani az Izr. Orsz. Iroda elnökét és alelnökét is.

— **A pesti chevra közgyűlése.** A Pesti Chevra Kadisa (Izr. Szentegylet) május 12-én, kedden d. n. 6 órakor VII. Erzsébet körút 26. sz. a. alapítványi székházának földszinti dísztermében tartja rendes évi közgyűlést a következő napirenddel: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az 1935. évi igazgatásra vonatkozó jelentés előterjesztése. 3. Az 1935. évi szármadások megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése. 4. Az 1936. évi költségvetés tárgyalása. 5. Az 1936. évi számvizsgáló bizottság 7 tagjának megválasztása. 6. Az alapszabályok 45., 46., 48., 79. §-ainak módosítása.

— **A budai izr. hitközség templom-építkezésének bokrétaünnepe.** A budai izr. hitközség eljárásága, Szent Imre városi körzetének vezetősége és a templom építésére kiküldött bizottság tagjai Hamburger István és Novák Ede tervező műépítésszek, Tyroler József mérnök, a munkások és a munkavezetők április 30-án délután 5 órakor az építkezés színhelyén bokrétaünnepet tartottak, amelyen Vető Sándor hitk. előjáró, az építő bizottság elnöke, dr. Benoschofsky Imre főrabbi és dr. Kriszhaber Adolf, a budai hitközség elnöke méltatták a templom-építés vallási és erkölcsi jelentőségét.

Értesítjük tisztelt vevőinket hogy,
VII.,

DOHÁNY-U. 56

szám alatt az ujonnan nyílt orth. שר מészárszék helyiségében saját kezelésben

fióküzletet nyitottunk

ahol az összes füstölthús különlegességek, finom felvágottak, friss kolbászárak és huskonzervek eredeti főzletli árban kaphatók.

Skrek Lipót Rt.

orth. שר salámi, kolbász és konzervárnyár,
BUDAPEST VII., DOB-U 27.
FIÓKÜZLETEK:

- VII., Baross tér 16.
- VI., Nagymező utca 50.
- Központi vásárcsarnok.
- VI., Szondi utca 35.
- VII., Dohány utca 56.
- Miskolc, Nyiregyháza.

— **Az ember harca a civilizáció rab-ságában.** (Ösztön, kultúra, illúzió, Irta: Dr. Gartner Pál, Kiadja: Novák Rudolf és Társa Tudományos Könyvkiadóvállalat Budapest.) Rendkívül érdekes, lélegzetfójtó tempóban megírt mű, mely mindenki számára könnyen érthető stílusban olyan, a mindennapi életben előforduló kérdésekre adja meg a választ, melyek tekintetében eddig tanácsalanoak voltak. A munka gazdag tartalmánál fogva tanulságos olvasmányul szolgál az olvasónak. A kiváló szerző könyvében a kultúra és civilizáció mindenki számára kötelező törvényeinek az ember életöztön i, fantázia és illúzió világával való viszonyát boncolja és mincéntudó és mindentlato idegorvos biztos kezével. Könyve az irodalom maradvánzó értéke, olvassuk el mindannyian. A II. kiadás is igen szép kiállításban jelent meg. 144 oldal terjedelemben ára csak P 1,80.

— **Gerenday A. és Fia cég alapítási éve** lapunkban megjelentésében szedési hiba következtében helytelenül jelent meg. Ez az országszerte ismert, hírneves síremlékmu gyár 1847-ben alapítottat, tehát közel 90 esztendő óta áll fenn; művészi és megbízható munkája révén pedig országos hírnévre tett szert.

— **Az IMIT felolvasó ülése.** Május hó 6-án, szerdán este tartotta az IMIT utolsó felolvasó ülését. Kóbor Tamás elnöki megnyitójában megható hangon emlékezett meg Székely Ferenc haláláról, aki mint magyar író és mint az IMIT-nek fennállása óta egyik vezető tagja hervadhatatlan érdemeket szerzett. Majd Marcali Henrik egyetemi professzor 80-ik születésnapja alkalmából tolmácsolta a magyar történetírás mesterének az IMIT jókívánságait. Üdvözölte dr. Szabolcsi Benézét is abból az alkalomból, hogy a londoni Royal Asiatic Society rendes tagjává választotta. Dr. Naményi Ernő mély tudásra és nagy esztétikai műveltségre valló tanulmányában a széderest képzőművészetét fejtegette s az előadást vetítettképekkel illusztrálta. Dr. Szabolcsi Beneca a széderest zenéjének finom analizését adta. Rózsa Vera énekművésznő a tárgykörbe vágó és különböző korokból származó dalokta mutatott be nagy tetszés mellett. A Pesti Izr. Hitközség dísztermét zsúfolásig megtöltő közönség lelkesen ünnepelte a szereplőket.

— **A'pár Gitta a Budai Izr. Hitközség jótékonycélú hangversenyén.** A Budai Izr. Hitközség a hívők évtizedes óhajának kíván eleget tenni, am'ádon az istentisztelet áhítatának emelésére a hitközség Öntőház-utcai főtemplomát, az itt véghezvitt átalakítási munkálatok betetőzéséül, orgonával szereli fel. Az ehhez szükséges költségeknek legalább részben való fedezése céljából május 10-én, vasárnap este 8 órakor a „Budai Vigadó” összes termében hangversenyt rendez, amellyel egyszersmind főtemploma kiváló karvezetőjének, Alpár Ignácnak tízéves szolgálati jubileumát akarja emlékeztessé tenni. A hangversenyen közreműködnek: Alpár Gitta, a világhírű énekművésznő, Beregi Oszkár, Herz Lily zongoraművésznő és Rejtő Gábor gordonkaművész. Belépőjegy 2—10 pengős árban kapható a hitközség hivatali helyiségében (II. Fő-utca 12.) a hivatalos órák alatt d. e. 8—12 és d. u. 4—7 óráig. Felüfizetéseket a szent célra való tekintettel a hitközség köszönettel fogad. Aki legalább 20 pengőt adományoznak, azoknak neveit az orgonában elhelyezendő pergamentszerű okmányon is megörökítik. Adományok és a jegyek ára postabefizetési lapon is beküldhetők. A rendezőség, élén dr. Kriszhaber Adolf hitközségi elnök, Katona Gyula kultusz-előjáró és Diósi Jenő főtítkár állanak.

— **Házasság.** Özv. Schlanger Bertalanné Klári leánya május 10-én, vasárnap (Lag-boomer napján) déli 1 órakor a budapesti Kazinczy utcai orthodox főtemplomban esküszik hűséget Rosenberg Mátyásnak.

— **A Pesti Izr. Nőegylet és az Orsz. Izr. Leányárvaház jubileuma.** Egyik legnagyobb és legtekintélyesebb jótékony-sági egyesületünk: a nagyszerű eredményekre és dicső multra visszatekintő Pesti Izr. Nőegylet és az általa fenntartott Orsz. Izr. Leányárvaház most töltik be emberbaráti működésüknek 70-ik évét. A Pesti Izr. Nőegylet jelenlegi elnökösszonya, Vészi Józsefné azzal a bensőséges kérelemmel fordul minden igaz emberbaráthoz, az egész társadalomhoz: járuljanak hozzá nemes adományaikkal az egyesület hét évtizedes jubileuma alkalmából a Leányárvaház jövőjének biztosításához és tegyék lehetővé, hogy apátlan-anjátlan kis védencei megtarthassák meleg, biztos otthonukat és hogy abban elhelyezést nyerhessen az a sok otthontalan árva, akinek felvételért esdő szavát eddig anyagi eszközök híján nem lehetett meghallgatni. Az olyan egyesület, amely hét évtized alatt ilyen nagyarányú szociális tevékenységet fejtett ki és a fájdalmak megpróbáltatások mélypontjából fel tudta magát küzdeni és nagyot alkotni, méltó a társadalom felkarolására és legmesszebbmenő támogatására.

— **3.— pengőért 40.000.— pengőt nyeret,** ha részt vesz a 66-ik jótékonycélú államsorsjáték húzásán. A sorsjegyek kaphatók minden dohánytözsdében, a pénz előzetes beküldése ellenében a Székesfővárosi M. kir. Pénzügyigazgatóság-nál, Budapest, V., Szalay-u. 10., továbbá az osztálysorsjegy-főárusítóknál.

— **A MINOSZ (Magyar Izr. Nőegyletek Orsz. Szövetsége)** május 12-én, kedden délelőtt fél 1 órakor a Pesti Izr. Hitközség székházában (VII., Sip utca 12. II. em. díszterem) országos nagygyűléssel kapcsolatban tartja meg XIV. évi rendes közgyűlését.

— **Negyven éves a VIII—IX. ker. izr. Nőegylet.** A Rosenberg Sándorné elnöksége alatt áldásosan működő budapesti VIII—IX. ker. Izr. Nőegylet ez évi rendes közgyűlése keretében ünnepli fennállásának negyvenedik évfordulóját.

— **Jótékonycélú uzsonna.** Dr. Hevesi Simonné és dr. Hevesi Ferencné április 29-én délután rendkívül látogatott jótékonycélú uzsonnán látták vendégül a főváros zsidó életének kiválóságait. Az uzsonna jelentős összeggel gyarapította a Rabbiképző és az Izr. Tanítóképző hallgatók menzájának alapját.

— **Avatóünnep.** A Pesti Izr. Nőegylet által fenntartott Orsz. Izr. Leányárvaház keretében létesült „Testvérközösség”-csoporthoz ünnepélyesen avatták fel ápr. 26-án a Leányárvaház templomában. A nagyszerű intézmény Vészi

Józsefné elnökösszony és dr. Dénes Lajos főtitkár fáradhatatlan munkájának eredménye. Az ünnepségen Vészi Józsefné elnökösszony, dr. Schwarz Mór rabbi, Abrahámsohn Manó és Klein Éliás főkántorok, Róth Erzi énekművész, Stroke Henrik tanítóképezdei tanár, továbbá az Izr. Tanítóképző Intézet és a Leányárvaház énekkara működtek közre nagy sikerrel.

— **Az Izr. Szüridei Gyermektelep Egyesület** a napokban kezdte meg ezévi nyaraltatási akciójára vonatkozó munkálatait. Ez év nyarán ismét nagyszámú szegény gyermeket szándékozik elhelyezni a Balaton mellett és diósjenői (Nógrád m.) telepén, ahol a gyermekek 4 héten át részesülnek majd ingyenes ellátásban és gondozásban. Tekintettel azonban a súlyos gazdasági viszonyok folytán e'óállott helyzetre, a felvételre jelentkezők száma máris oly nagy, hogy az egyesület — szerény anyagi eszközeivel — nem lesz képes minden reásozult szegény gyermeket elhelyezni, ha csak az áldozatkész közönség adományaival arra módot nem nyújt. Bizalommal fordulunk ezért a mindenkor áldozatkész közönséghez, hogy adományaikkal az idén is tegyék lehetővé a szegény, csenevész és vérszegény gyermekek nyaraltatását, hogy ez által legyengült szervezetük megerősödjék. Adományok küldhetők az Angol Magyar Bankhoz, a Magyar Általános Hitelbankhoz, vagy a Pesti Kereskedelmi Bank főintézetéhez, e lap kiadóhivatalához, vagy az egyesület irodájába VII., Sip-utca 12.

— **Budai Évkönyv.** Dr. Beneschoisky Imre főrabbi és dr. Vidor Pál avatott szerkesztésében most jelenik meg a budai hitközség kulturális szakosztálya ifjúsági csoportjának 1934—35. évi működéséről szóló évkönyv, amely a csoport hatodik évi sokoldalú munkásságáról számol be és az összejöveteleken elhangzott előadások egy részét is közli.

— **„Mai Nemzedék”** címen eleven, érdekes folyóirat indult meg Sass Irén, a tehetséges író nő szerkesztésében. A lap címében viseli programját: a dolgozó fiatalság lapja kíván lenni. Hisszük, hogy teljes sikerrel fogja betölteni vállalt hivatását.

Gerenday A. és Fia

Budapest, VIII., Fiumei út 7.

Művészi sírkövek

ALAPITVA 1847.

KÜLFÖLDI HIREK

— **Gyásznap a palesztinai áldozatok emlékére.** Jeruzsálemből jelentik, hogy az ottani főrabbinátus a palesztinai izgalmak során életüket vesztett hittestvérek emlékére egy havi gyászt rendelt el, amely alatt az összes zsinagógákban emlékezni és imádkozni fognak, a vértanúk neveinek felsorolásával.

— **Zsidó orvosok világszövetsége.** Tel-Avivból jelentik, hogy a zsidó orvosok világszövetsége, amelyen a zsidó orvosok nagy számban jelentek meg, elhatározta a zsidó orvosok világszövetségének megalakítását. A kongresszus a jeruzsálemi héber egyetemen orvosi fakultás fog létesíteni.

— **Dr. Freud ünneplése a jeruzsálemi egyetemen.** Bécsből jelentik, hogy dr. Freud Zsigmondot, a világhírű bécsi tudóst 80-ik születésnapja alkalmából a jeruzsálemi egyetemen is ünneplni fogják, amelynek előcsarnokában a kiváló tudós mellszobrát fogják elhelyezni. Az ünneplő bizottság élén Einstein tanár, Stephan Zweig, dr. Braun egyetemi tanár, dr. Frankfurter udv. tanácsos, dr. Friedmann államtanácsos stb. állanak.

— **Amerika és Kanada nem vesz részt a zsidó világszövetség kongresszuson.** New-Yorkból jelentik, hogy az Egyesült Államok és Kanada orthodox rabbijainak szövetsége elhatározta, hogy nem vesz részt a Genfben tartandó zsidó világszövetség kongresszuson.

— **Kivételek az angolországi vasárnapi munkaszünet alól.** Londonból jelentik, hogy az angol alsóház legutóbb törvényjavaslatot fogadott el a vasárnapi kereskedelmi munkaszünet korlátozásáról. Az erről szóló bill ötödik pontja kimondja, hogy a vallástartó orthodox zsidók, akik szombatban zárva tartják üzleteiket, vasárnap kinyithatnak. A törvényjavaslatot 122 szóval 76 ellenében fogadták el.

— **1.000.000 font Jeruzsálem történelmi emlékeinek fenntartására.** Londonból jelentik, hogy a „Daily Telegraph” interjút közöl dr. Khalidi jeruzsálemi jogármesterrel, hogy mozgalmat indít a jeruzsálemi ó-város ősi történelmi emlékeinek karbantartása érdekében és erre a célra egymillió fontot szeretne gyűjteni.

— **Schaiom Ascit Nazarethben arabok támadták meg.** Jeruzsálemből jelentik, hogy Schalom Asch, a világhírű zsidó költő, midőn a majdnem teljesen keresztény arabok lakta Nazareth-et akarta megtekinteni, arabok támadták meg. Autóját kövekkel dobálták meg és a kiváló költőt csak a rendőrség mentette meg kellemetlen helyzetéből.

A szidra margójára Emor

Irta: **dr. Rubinstein Mátyás**
szekszárdi főrabbi

„Vökidástó ki esz lechem előhov hu mákriv kódos jihöje löchó ki kódos áni hásem mókádíschem — Te is szentnek tartsd őt, mert Istenednek kenyerét ő áldozza: szent legyen azért előtted, mert szent vagyok én, az Örökkévaló, a űi megszentelők, — ű, Megszentelők — ez az utalás az előbbi szidrának igéjére, amely nemcsak az áldozástól, hanem a laikustól is szentséget követel: „Szentek legyetek, mert szent vagyok én . . .”. A Teremtő Isten a népek sorsát kormányozó Isten, itt: szent Isten. Mint a prizmán átszűrődő napfény, az Örökkévaló fénye is a Tóra utján különböző színekre oszolva sugárzik felénk. Ő a Teremtő, aki alkotta a világot, Ő a népek sorsának Intézője, Ő szabadította ki Izrael népet Egyiptomból — s Ő: a Szent. Az Isten megismerésének három gyönyörű forrása.

Örök dicsősége Izraelnek, hogy az Istent szellemnek ismerte fel. Evvel az Istent maga fölé emelte, ellentétben a pogány népekkel, akik nemcsak magukhoz a'acsonyították, hanem maguk alá súlyesztették az Istent, holt alakká téve meg Őt. Szellemnek ismerte fel Izrael az Istent, aki erejével és hatalmával átjárja, átfogja a mindenséget — evvel a megismerésnek, a filozófikus belátásnak páratlan magas fokára emelve föl az Istent. Ennél tovább nincs.

Hogy az Istent szentnek ismerte fel Izrael — evvel az etikának páratlan magasságára emelte fel. Magasztosabbat Istenről, mint az, hogy szent, elképzelni sem lehet. A szent átfogó fogalom egyesíti magában a legtisztábbnak, a legnemesebbnek, a legfenségesebbnek fogalmát. Avval, hogy a Tóra az Istent teremtetőnek mondja, a mindenhatóság trónjára emelte Őt föl avval, hogy szentnek mondja s az etikának trónjára emelte. Mindkettőből visszfény vetődik felénk. Abból, hogy az Isten a Teremtő, megnyugtató harmónia árad a lélekbe — szemközt a mindenség titokzóságával. Ez a rejtély nyugtalanította a lelkeket, úgy Izrael körében, mint azon kívül. Izrael a „Teremtővel” oldotta az meg, a görögök filozofálásával. Abból meg, hogy az Isten szent, az etikának páratlanul mély forrása nyílik meg számunkra. Az Isten szent és az ember is, akinek lelke egy parány, egy sugár az istenségből, legyen szent.

A vallás páratlanul fenséges tökéletesedési ideált nyújt az embernek az Istenben. Az Isten erkölcsi ideálul vetíti ki magát az emberi lélekbe s ennek az az üdvös hatása, hogy az isteni elvontságot mintegy tapasztalt valóságul éljük át a legnemesebb formában, az Isten élményéleveníedik a lélekben. Az ateisták tagadják az Istent mert Isten nekik nem pozitív ismeret, de ei-

kerüli figyelmüket, hogy az Istenből sugározó erkölcsi ideál, amelyhez embercsinálta erkölcsi ideál soha sem érhet fel, mintegy valósággá, pozitívummá sűrűsödik a hívő lelkében. Hogy pedig az Isten a népek sorsát intéző Isten, optimizmussal tölti el az emberi lelket: sorsa bármily szomorú s szánalmas, végül jóra kell fordulnia, mert a jóságos Isten az intézője.

Az Ómer és a czadukeusok

Irta: **Stern Lipót** rabbi (Paris)

A Talmudban, a „Mákajsz”: című traktátusban a következő látszólag neheze érthető tételt olvassuk: „Rovo moncá; Menyire oktalnok azok az emberek, akik hódolatteljesen állanak fel egy széfér-tóra előtt, de viszont nem tartjuk kívánatosnak, hogy tisztelettel álljunk fel a tóra tudósai előtt; a Tóra tudósai már csak azért is tiszteletet érdemelnek. A Tóra előírja, hogy ha valaki megszeg egy vallási tilalmat, 40 ütés a büntetése, ezzel szemben jöttek a tudósok és úgy magyarázták a szöveget, hogy csak 39 ütés lehet mérni egy bűnözőre. Így hát — mondja Rovo — nem logikus az hogy a rabbiakat nem illetik olyan megtiszteltetéssel, mint a Tórát magát.” Eddig a Talmud idézett passzusa.

Nyilvánvaló, hogy ez a tétel így egyszerűen értelmezve nem egészen világos. Mert mit is változathat a rabbiak érdemén az a kiszélesítő körülmény, hogy eggyel redukálták a büntető ütések számát? De egyébként is feltűnő az egész mondat. Szerény véleményünk szerint e passzust a következő módon lehet értelmezni, és épen ez a magyarázat adja meg a talmudi tételnek az aktualitást. Köztudomású az az ellenzékieskedés, melyet a hírhedt czacukeusok tanúsítottak annak idején a tradíció és szövebeli tanhoz hűségesen ragaszkodó bölcseségekkel szemben. Véget alig érő viták és háborúságok folytak le a két irányzat hívei között. Természetszerűleg az igazság győzött Izraelben. Izrael népe nem hajlott a tévtanok felé, hanem mai napig is hűséggel kitart a szóbeli tradíció mellett és nemzedékről-nemzedékre, évszázadok és évezredekden keresztül, hódolattal és tisztelettel viseltetik bölcs tanítói és vezetői iránt.

A czadukeusok ez irányban szerzett kudarcáról a „Minochajsz” traktátus a következőket mondja: A czadukeusok azt állították, hogy a Tóra szövegét csak betű szerint szabad fordítani és magyarázni. Semmiféle tradícionális magyarázatnak, — moncották, — nincs alapja. Az ómerszámlálás és annak feláldozása például szerintük csak a szombatot követő napon kezdődhetik,

mert a szövegben ez áll: „mimochorász ha-Sábbosz”, a szombat másnapján tehát az ómerszámlálás első napjának és a Sövuajsz-ünnepnek mincig vasárnapi napra kell esnie. Ezzel szemben bölcseségek a hagyomány alapján azt tanították, hogy a „Sábbosz”-szó a Tórában nemcsak a szombatot, de általában véve pihenőnapot jelent tehát jom-tov-ot (ünnepet) is. A szöveg tehát úgy magyarázandó, hogy Peszach-ünnep másnapján kell az ómerszámlálást megkezdeni.

E kérdés körül különösen nagy volt a háboruszkodás. A viták során számtalan többé-kevésbé megdönthetetlen érveket hoztak fel bölcseségek a legelkédtansabban a következő érv hatott. Eszerint a Tóra azt mondja, hogy Peszách és Sövuajsz között ötven napnak kell lennie. Már most — bizonyították bölcseségek — ha az ómerszámlálás és a Sövuajsz mindig vasárnap kezdődnek, akkor néha ötvennél több nap lenne a két ünnep között. Világos tehát, hogy a hagyomány tanítása helyes. Ez az érvelés oly nagy hatást gyakorolt, hogy a czadukeusok teljesen elvesztették a nép szimpátiáját is és ünnepé avatták a diadalmas vita napját és hosszú időn át meg is tartották ezt az ünnepet.

A czadukeusok nem fogadták el azt a hagyományos magyarázatot sem hogy a büntetést eggyen 40, hanem 39 ütéssel sujtassék, miután a Tórában kifejezetten 40 ütésről van szó és nem 30-ról. Erre nézve a Rabbénu Osér kommentárjában találunk egyszerű választ. A Psozochim traktátus végén — mondja — nem egyszer találunk példát arra, hogy a kimoncött szám nem egészen szó és betű szerint értendő. Ilyen az Ómerszámlálás is. Mennyit számunk mi? 7x7-et, tehát 49 napot. És mit olvasunk a Tórában? Azt, hogy „tiszpöru chamisim jóm”, 50 napot számoljatok. Ebből evidens, hogy csakis a ketű szám kedvéért írták így.

Ugyanez a helyzet a 30 ütéssel is. Amit a hagyomány tanít, hogy 30-et kell ütni a bűnözőre, az megáll és ha a Tóra 40-et ír, az csak az összeg kerekésege

NEUWIRTH TESTVÉREK

Órás és ékszerészek

Budapest, VI., Király-u 28. Tel.: 201-46.

Briliáns, arany és ezüst beváltás.

Saját műhely. Szombat és ünnepnap zárva.

Briliáns ékszerek,
ezüst dísz tárgyak,
gyertyatartók, men-
órák és tórafelsze-
relések nagy választékban

kedvéért íróctott, mely nem dezavualia a hagyomány tanítását. Rabbenu Oser egyébként erre még más példát is idéz.

Rovo mondá: Mily balgák az emberek, akik csak az írott Tóra előtt tisztelgnek, ce az ezt tanító és igéit hirdető rabbijaikat megvetik, mondván; hogy csak az írott Tóra az igazi de nem áll ez a rabbik hagyomány a'apján hozzáfűzött magyarázataira. Míg a Tóra 40 utást parancsolt a rabbik csak 30-et tanítanak, mire a balgák azt mondják, hogy ennek nincsen alapja. Pedig tudhatják jól, hogy ugyanazon szövegben melyből bölcsünk érvet merítettek támadók ellen t. i. az Ómer-törvény szövegében is lehet érvet találni a szóbanforgó ellenvetés ellen: azt az érvet, hogy a kerekszám a Tórában nem mindig szó és betű szerint értendő. Ne vonjuk hát kétségbe a hagyomány autoritását és helyességét, hanem kövessük nagyjaink szóbeli tanításait, amelynek erecete ugyanúgy a színáji hegyről való mint az írott Tóra. Óseink a szóbeli tant is kötelezőleg vállalták, amidőn egyhangúlag kimondották: „Náásze vonismá” — gyakorlati akarjuk az írott törvényeket és elfogadjuk azoknak tradicionális végrehajtási utasítását.

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

100.000 vagy 200.000?

Köztudomású, hogy a pesti hitközségi választás fényes — anyagi sikerrel zárult. Azt mondják, hogy a képviselőtestületi és előjárói „tisztség”-ek utiszteleddija” több volt egynegyedmillió pengőnél. Sokan találgatták vajjon mire fogja ezt a nem jelentéktelen összeget fordítani Sípországi kormánya? Vajjon tényleg tüdőbetegszanatóriumot fognak belőle létesíteni, avagy talán a megszüntetett polgári iskolák helyett ebből az összegből fogják végre életre hívni a zsidó kereskedelmi és iparskolát? Nem tudták eltalálni. A töprengőkön végre megkönyörült a Führer, akinek érzékeny szíve nem bírja el a töprengést, még a mások töprengését sem, tehát sietett elárulni az édes titkot — Budának. Ezt a hatalmas összeget — így szól az üzenet — ő Budának szánta, még pedig a budai hitközségi választásra. Mert ő ebbe nagyon belefelelszik. Vegyük tudomásul, ha kell, 100.000 pengővel is! (Az első üzenet idején ugyanis még meg akart valamit spórolni a tartalékból). Amikor aztán Buda nem szédült el az első hírtől, jött a második javított és bővített kiadási üzenet: Ha kell, 200.000 pengőt is áldoz a budai választás eredményének kikészítésére, de azt ő ki akarja készíteni! Budán általános derű fogadta a nagy ízenekedést. És csak egy kérdés izgatja most őket: hát mennyi is lesz tulajdonképpen: 100.000 vagy 200.000?

Hová vezet a — tejut?

Egyik kitünő laptársunk egy kölesönvett jellemrajzzal szolgált peszachi számában a magyar zsidóság egyik „vezető” egyéniségéről. Úgy gondoljuk, hogy ha rászánta magát erre a kölesönvételre, — ő, aki pedig tagadhatatlanul mindig eredeti igyekszik lenni — akkor bizonyára a kölesönvett jellemrajzot a legjobbnak, legtalálóbbnak tudja. És ahogy mi ismerjük az ő viszonyát a jellemrajz hőiséhez, kétségtelenül az elismerés adóját akarta ezzel leróni a kicsiből lett nagyság előtt. De akkor nem értjük legutóbbi számának a szerkesztői üzenetét. Hogy „a mai világ neves dik-tátorai”-val példálózik — ez jó, ezt értjük. Hogy azok is „primitív viszonyok között indultak el a csúcs felé” — ezt önmaga mentésére mondja? Hát miért kell mentegetőznie? Hát róstellnivaló az, ha valaki nem ezt a kerek erdőt, hanem a — tejtút járja? A tejtút, pláne, ha vajjal és tojással van kirakva, kényes út, — de az emberek feje fölött vezet el. A nap közelében...

Amikor a pesti Chevra temet

Vasárnap délben... A rákoskeresztúri zsidó temető szertartási termében a nagy gyászoló közönség soraiban csillogó katonatiszti uniformisok. Hőst temetnek, zsidó hőst. Katz Zoltán többszörösen dekorált, rokkant tisztet. A család nem dűskál a földi javakban, még III. osztályú temetés költségeire sem tellett. De a végtisztességszolgát a Chevra nem a költéségek szerint rendezte, hanem a — szíve szerint. Nagy megilletődöttség, nagy meghatottság ül az arcokon és a katonatisztek, a bajtársak nagy meglepedettséggel állapítják meg, hogy az elhunyt hősnak megadta a Chevra azt a fokát a tiszteletadásnak, amely egyaránt méltó a hőskatonához és magához a Chevrához is. Amikor a temetőből való kimenetkor a Chevra dícsérete szállt ajakról-ajakra, az egyik keresztény katonatiszt megjegyezte:

— Én nem tudom, mi az a Chevra, de azt látom, hogy ott van szív és van becsülete az érdemnek. Büszkék lehetnek rá a pesti zsidók.

— Dr. Armand Kaminka bécsi rabbi — 70 éves. A wieni kultuszhitközség május 9-én ünnepi istentiszteletet tart a legnagyobb bécsi templomban abból az alkalomból, hogy dr. Armand Kaminka, a tudós bécsi rabbi 70-ik életévébe lép. Másnap, május 10-én az Alliant és a Maimonides Intézet ünnepi ülést tart tiszteletére.

A koldus

UJEJSZKI KORNÉLTÓL)

Az utcán, ablakom alatt
Kopott zsidó koldus haladt.

És házról házra ballagott,
Kérően csekélyke falatot.

Ép egy keresztény házhoz ér,
Így szólnak hozzá: Nincs kenyér!

Zsidó küszöbje int felé,
De hirtelen kikerülé.

Kérdem csodálva: „Mi oka,
Hogy gyorsan siettel tova?”

Idegen ajtókon betérsz
Hittársadtól mit se kérsz?”

A koldus szól: „Égy éneket
Mondok el most én neked.

Magam sem tudom, mikor volt,
Az arany egykor vándorolt.

Amint magában mendegél,
Jajszót visz öfélé a szél.

Kovácsműhely volt, semmi más,
Ahonnan hang olt a sírás.

Benéz az arany, hogy mi az,
Honnan ered a jaj s panasz?

Az üllön egy nagy vasdarab
Sir, jajgat, mint láncverte rab.

A kalapács ütéseit
Nem tűri, jajgat és sivit.

„Sír sz büszke vas? Nem ismered
A kalapácsütéseket?”

Lásd, im az arany én vagyok,
Bökólnak nekem a nagyok.

A pörölyt én is ismerem,
De nem jajgatam sohasem.

Ah, hányszor suhintott le rám,
De azért néma volt a szám.

Pedig arany az én nevem
S urak hódolnak én nekem.” —

A vas a kalapács alól
Felsír s izzó kinyába szól:

„Ha léged üt, zúz a pöröly,
Ne zúgolódj, ne is pörölj

Mert hozzád a vas idegen,
Azért hagy olyan hidegen.

De ő is vashól van, mint én,
Azért fáj, hogyha üt fel'm.

S nincs fájdalom, mely úgy gyötör,
Mint ha testvér testvérré tör!”

Fordította: FELEKI SÁNDOR

) A katolikus UJEJSZKI Kornél (1823—1897) Lengyelország egyik legkiválóbb költője volt. Ezen zsidó tárgyú verse sajnos most is aktuális. Mint a liberális szemek hirdetőjének a lengyelék 1901-ben Lembergben szép emlékszóbot állítottak a költőnek.

Felelős szerkesztő és kiadó:
KECSKEMÉTI VILMOS

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.